

Sygn. akt III AUa 602/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Maria Pietkun

Sędziowie: SSO del. Izabela Głowacka-Damaszko

SSA Irena Różańska-Dorosz (spr.)

Protokolant: Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 3 października 2017 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku **B. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.**

przy udziale: P. K. i M. K. – współników Spółki Cywilnej (...)S. C. z siedzibą we W.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym

na skutek apelacji B. S.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 26 stycznia 2017 r. sygn. akt IX U 742/16

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 stycznia 2017 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu IX Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie B. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 29 kwietnia 2016 r., którą organ rentowy stwierdził, że wnioskodawczyni jako pracownik u płatnika składek (...) s.c. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 1 września 2015 r.

Rozstrzygnięcie to Sąd Okręgowy wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

Wnioskodawczyni B. S. z zawodu jest technikiem usług fryzjerskich. W dniu 1 września 2015 r. zawarła z (...) s.c. M. K., P. K. umowę o pracę na czas nieokreślony na stanowisku fryzjera-stylisty z wynagrodzeniem w wysokości 3.061,77 zł brutto. Zgodnie z postanowieniami umowy ubezpieczona miała wykonywać pracę w salonie (...) przy ul. (...) we W., w pełnym wymiarze czasu pracy. B. S. została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń jako pracownik płatnika składek od 1 września 2015 r. Dokument zgłoszeniowy złożono 18 września 2015 r.

Spółkę cywilną powołano w dniu 28 sierpnia 2015 r. i spółka zaproponowała wszystkim pracownikom zatrudnionym dotychczas przez firmę (...) M. K. przejście od 1 września 2015 r. do spółki. Pracownicy wyrazili zgodę i od dnia 1 września 2015 r. dokonano ich wyrejestrowania i zgłoszenia do ubezpieczeń od ww. daty w spółce cywilnej.

Do 31 sierpnia 2015 r. wnioskodawczyni była zatrudniona na 1/4 etatu u M. K., prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą, za wynagrodzeniem 437,50 zł brutto miesięcznie. Umowa ta została rozwiązana przez strony na mocy porozumienia stron. Ubezpieczona od 12 września 2015 r. do 9 kwietnia 2016 r. złożyła zwolnienia lekarskie w związku z niezdolnością do pracy. Od 1 września 2015 r. wnioskodawczyni nie wykonała na rzecz spółki cywilnej żadnej czynności, gdyż w dniu 28 sierpnia 2015 r., u poprzedniego pracodawcy, złożyła wniosek o urlop wypoczynkowy, który wykorzystwała w okresie do 11 września 2015 r., a od 12 września 2015 r. przebywała na zwolnieniu lekarskim.

Decyzją z dnia 29 kwietnia 2016 r., nr (...) - (...) organ rentowy orzekł, że B. S. nadal od 1 września 2015 r. podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek (...). Powyższa decyzja nie została zaskarżona przez płatnika składek ani przez ubezpieczoną i ma charakter wiążący, gdyż jest prawomocna.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie wnioskodawczyni nie zasługiwało na uwzględnienie. Jak stwierdził Sąd, w sprawie przedmiotem postępowania było ustalenie, czy pomiędzy stronami nastąpiło faktyczne nawiązanie stosunku pracy, rezultatem czego jest skutek wynikający z systemu prawa ubezpieczeń społecznych w postaci podlegania pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu, czy też zgłoszenie do ubezpieczenia miało charakter pozorny, a to z tej przyczyny, że pomimo zawartej umowy o pracę nie nastąpiło nawiązanie stosunku pracy.

Sąd pierwszej instancji, powołując się na art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j.: Dz.U.2015.121 ze zm.), a także art. 2 i art. 22 k.p. wskazał, że stosunek pracy jest dobrowolnym stosunkiem prawnym o charakterze zobowiązaniowym, zachodzącym między dwoma podmiotami, z których jeden, zwany pracownikiem, obowiązany jest świadczyć osobiście i w sposób ciągły, powtarzający się na rzecz i pod kierownictwem drugiego podmiotu, zwanego pracodawcą, pracę określonego rodzaju oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca zatrudniać pracownika za wynagrodzeniem (zob. wyrok SN z dnia 07.10.2009r. sygn. akt I PK 38/09).

Po przeprowadzeniu przewodu sądowego Sąd Okręgowy podzielił zdanie organu rentowego, że wbrew twierdzeniom wnioskodawczyni w niniejszej sprawie nie wystąpiły wszystkie konstytutywne cechy stosunku pracy, a zatem dobrowolność, osobiste świadczenie pracy w sposób ciągły, podporządkowanie, wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy ponoszącego ryzyko związane z zatrudnieniem i odpłatny charakter zatrudnienia (por. wyrok SN z dnia 23.10.2006r. sygn. akt I PK 110/06).

Sąd zważył, że zgodnie z poglądami prezentowanymi w orzecznictwie, jak i doktrynie nie jest wystarczającym warunkiem podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu) samo opłacenie składki ubezpieczeniowej, lecz faktyczne nawiązanie oraz wykonywanie pracy o cechach pracy podporządkowanej, którego w niniejszej sprawie zabrakło.

Według tego Sądu, postępowanie dowodowe przeprowadzone w sprawie wykazało, że zawarcie umowy o pracę pomiędzy stronami winno być oceniane właśnie przez pryzmat art. 83 § 1 k.c., a więc jako nieważne. Sąd zajął powyższe stanowisko po analizie zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym uwzględnił przepisy prawa, które normują zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym.

O kosztach procesu Sąd pierwszej instancji orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804).

Apelację od powyższego wyroku złożyła B. S., zastępowana przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając orzeczeniu sprawę, tj. art. 233 k.p.c. poprzez przyjęcie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów i dokonanie oceny dowodów w sposób sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego

rozumowania, i przyjęcie, że odwołująca się złożyła dla pozorów, za zgodą pracodawcy oświadczenie o woli nawiązania stosunku pracy oraz że w stanie faktycznym niniejszej sprawy nie wystąpiły wszystkie konstytutywne cechy stosunku pracy oraz naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 83 § 1 k.c. poprzez przyjęcie przez sąd pierwszej instancji, że zawarcie umowy o pracę między stronami winno być oceniane przez pryzmat art. 83 § 1 k.c., a więc jako nieważne.

Wskazując na powyższe skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez ustalenie, że od 1 września 2015 r. wnioskodawczyni podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek (...) s.c. oraz zasądzenie do organu rentowego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja wnioskodawczyni nie zasługiwała na uwzględnienie, bowiem z prawidłowo ustalonych okoliczności faktycznych sprawy Sąd Okręgowy wywiódł trafny i logiczny wniosek, ustalając, że (...) s.c. - M. K. i P. K. oraz B. S. zawarli pozorną umowę o pracę, nie rodzącą skutków w prawie ubezpieczeń społecznych. Zarzuty apelacji sprowadzają się w istocie do przedstawienia przez apelującą korzystnego dla siebie stanowiska, jednak nie popartego w realiach jakimikolwiek pewnymi dowodami, których ocena pozwałaby na zaakceptowanie stanowiska przedstawionego przez stronę skarżącą w toku postępowania. Trzeba wskazać, że utrwalony jest już pogląd, że stwierdzenie naruszenia przez sąd art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił regułom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego oraz obowiązującej procedurze. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej, niż przyjął sąd, doniosłości poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie, niż ocena sądu. Według Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji procedował w sprawie zgodnie z regułami wynikającymi z ww. przepisu.

Przechodząc do meritum w pierwszej kolejności trzeba wskazać, że obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami w okresie od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku (art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych - Dz.U.2016.963 j.t.). Zgłoszenie do ubezpieczenia odnosi jednak swój cel tylko wtedy, gdy osoba zgłoszona jest pracownikiem, a więc gdy skutecznie nawiązany został stosunek pracy. Za ugruntowany w judykaturze i doktrynie uznać należy pogląd, że nie podlega pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu osoba, która zawarła umowę o pracę dla pozorów, a więc w sytuacji, gdy przy składaniu oświadczeń woli obie strony miały świadomość, że osoba ta, określona w umowie jako pracownik, nie będzie świadczyć pracy, a druga strona, określona w umowie jako pracodawca, nie będzie z tej pracy korzystać. Przepis art. 83 § 1 k.c. stanowi bowiem, że nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

Przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem (art. 22 § 1 k.p.). O tym, czy strony istotnie nawiązały umowę o pracę nie decyduje zatem formalne zawarcie (podpisanie) umowy nazwanej umową o pracę, lecz faktyczne i rzeczywiste realizowanie na jej podstawie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy - przede wszystkim świadczenie pracy wskazanej w umowie, z zamiarem wykonywania, wynikających z tego obowiązków pracowniczych, czyli świadczenie pracy podporządkowanej, w czasie i miejscu oznaczonym przez pracodawcę. Tym samym w odniesieniu do umowy o pracę pozorną rolę pełni na tym, że strony nie zamierzają osiągnąć skutków wynikających z tej umowy, a określonych w art. 22 k.p.

Oczywiście zamiar uzyskania tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym jest zgodnym z prawem i zasadami współzycia społecznego celem zawarcia umowy o pracę. Dlatego nie można przyjąć, że jeżeli stronom umowy o pracę przyświeca taki właśnie cel, to umowa o pracę jest nieważna z mocy art. 58 § 1 lub 2 k.c. (por. wyrok SN z 9 lutego 2012 r., I UK 265/11, LEX nr 1169836). Sama chęć uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego jako motywacja do podjęcia zatrudnienia nie świadczy o zamiarze obejścia prawa, podobnie jak inne cele stawiane sobie przez osoby

zawierające umowy o pracę, takie jak na przykład potrzeba uzyskania środków utrzymania (por. wyroki SN: z 25 stycznia 2005 r., II UK 141/04, OSNP 2005/15/235; z 5 października 2005 r., I UK 32/05, OSNP 2006/15-16/249; z 28 kwietnia 2005 r., I UK 236/04, OSNP 2006/1-2/28; z 11 stycznia 2006 r., II UK 51/05, OSNP 2006/23-24/366; z 9 sierpnia 2005 r., III UK 89/05, OSNP 2006/11-12/192; z 2 lipca 2008 r., II UK 334/07, OSNP 2009/23-24/321; z 5 października 2007 r., II UK 53/07, OSNP 2008/23-24/358).

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy trzeba wskazać, że spór między stronami sprawdzał się do ustalenia, u którego z pracodawców rzeczywiście istniał tytuł skutkujący podleganiem przez B. S. pracownikemu ubezpieczeniu społecznemu tj. czy u M. K., prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą (...), u której wnioskodawczyni była zatrudniona do 31 sierpnia 2015 r. na podstawie umowy o pracę, w wymiarze ¼ etatu, za wynagrodzeniem 437,50 zł brutto czy w spółce cywilnej (...) M. K., P. K., z którą to wnioskodawczyni podpisała umowę o pracę na czas nieokreślony w dniu 1 września 2015 r., w pełnym wymiarze czasu pracy, za wynagrodzeniem 3.061,77 zł brutto.

Wnikliwa analiza wszystkich i dość specyficznych okoliczności niniejszej sprawy prowadzi do jednoznacznego wniosku, że zaskarżona decyzja, stwierdzająca, że od 1 września 2015 r. B. S. nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowym i wypadkowemu u płatnika składek (...) s.c. M. K., P. K., była w pełni prawidłowa.

Przede wszystkim uwypuklenia wymaga szczególna sekwencja zdarzeń, jakie miały miejsce w trakcie zatrudnienia wnioskodawczyni u M. K., a następnie od momentu podpisania przez nią umowy o pracę z ww. spółką cywilną. Po pierwsze bowiem nie ulega wątpliwości, że B. S. od 1 maja 2014 r. do 31 sierpnia 2015 r. była pracownicą M. K., zatrudnioną w oparciu o umowę o pracę, na ¼ etatu. Po drugie, w trakcie tego zatrudnienia, M. K. zmieniła formę prawną prowadzonej działalności gospodarczej zawiązując z dniem 28 sierpnia 2015 r., z P. K. spółkę cywilną (...) s.c. Po trzecie, w tym samym dniu, tj. 28 sierpnia 2015 r., ww. wspólnicy udzielili wnioskodawczyni urlopu wypoczynkowego od 1 września 2015 r. do 11 września 2015 r., a po czwarte w dniu 1 września 2015 r., podpisali oni z B. S. umowę o pracę na czas nieokreślony, w pełnym wymiarze czasu pracy, za wynagrodzeniem 3.061,77 zł brutto z datą rozpoczęcia pracy wskazaną w umowie również na dzień 1 września 2015 r. Poza sporem jest także, że 12 września 2015 r. wnioskodawczyni doznała udaru, powodującego jej długotrwałą niezdolność do pracy. Istotne jest ponadto, że zgłoszenia do ubezpieczenia z tytułu zatrudnienia w spółce cywilnej dokonano dopiero 18 września 2015 r. z datą od 1 września 2015 r.

Z opisanych faktów wynika w szczególności, że w realiach sprawy nie można przyjąć, by doszło do sytuacji opisanej w art. 23¹ k.p., tj. przejścia zakładu pracy. Przepis ten jest normą bezwzględną i przejście w tym trybie załogi przez nowego pracodawcę następuje automatycznie, z mocy prawa. Jest więc niezależne od jakiegokolwiek czynności prawnej stron, a nawet od ich woli. Ponieważ skutek przejścia zakładu przez nowego pracodawcę nie dochodzi do rozwiązania stosunku pracy zatrudnionych tam osób, lecz do jego kontynuowania, nie ustają też ich ubezpieczenia społeczne. W sprawie natomiast nie dość że wnioskodawczyni, w związku z rzekomym „przejściem zakładu pracy” złożyła wypowiedzenie umowy o pracę za porozumieniem stron i w dniu 1 września 2015 r. formalnie podpisała nową umowę o pracę z nowym pracodawcą, to dodatkowo w tym właśnie dniu wszyscy dotychczasowi pracownicy M. K. zostali wyrejestrowani z ubezpieczeń u tego płatnika składek i jednocześnie zgłoszeni na nowo do ubezpieczeń w spółce cywilnej.

Za zasadnością stanowiska zajętego przez Sąd pierwszej instancji przemawia natomiast przede wszystkim okoliczność przebywania przez B. S. na urlopie wypoczynkowym od 1 września 2015 r. do 11 września 2015 r. Ważne jest tutaj, że urlop ten został udzielony wnioskodawczyni jeszcze przed podpisaniem przez nią umowy o pracę ze spółką cywilną i dotyczył niewykorzystanego urlopu z tytułu zatrudnienia u M. K.. W tej sytuacji fakt, że strony umowy o pracę postanowiły o jej rozwiązaniu z dniem 31 sierpnia 2015 r. nie oznacza, że faktycznie ten stosunek pracy uległ zakończeniu. Wręcz przeciwnie, z dniem rozpoczęcia korzystania przez wnioskodawczynię z urlopu wypoczynkowego, w sposób dorozumiany doszło do wydłużenia trwania tego stosunku pracy.

Słusznie również przyjął Sąd Okręgowy, że w sytuacji podpisania umowy o pracę ze spółką cywilną w trakcie trwania urlopu wypoczynkowego w rzeczywistości nie doszło do wykonywania pracy umówionej pomiędzy (...) s.c. a B. S., ponieważ od dnia wskazanego w umowie, nie była ona w jakiegokolwiek gotowości do podjęcia wskazanej w umowie pracy, a pracodawca miał pełną świadomość, że ten pracownik nie będzie mógł w tym terminie świadczyć pracy umówionej.

Z tych względów Sąd Apelacyjny uznał, że trafnie Sąd Okręgowy przyjął, nie uchybiając wskazanym w apelacji przepisom prawa materialnego, że zawarta pomiędzy wnioskodawczynią a spółką cywilną (...) umowa o pracę stanowi umowę pozorną w rozumieniu art. 83 k.c. i jako taka nie może być podstawą do objęcia B. S. ubezpieczeniami społecznymi.

Mając to na uwadze Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację wnioskodawczyni jako bezzasadną.

SSO del. I. Głowacka-Damaszko SSA M. Pietkun SSA I. Różańska-Dorosz

R.S.